نفت و انرژی

نخستین واحد بخار نیروگاه بعثت وارد مدار تولید شد

مدیرعامل شرکت نفت و گاز پارس گفت: نخستین واحد بخار نیروگاه سیکل ترکیبی بعثت پارس جنوبی با ظرفیت کامل در مدار تولید قرار گرفت. به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، توربو دهقانی با اشاره به نیاز کشور و تأکید وزیر نفت و مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران بر همراهی همه‌جانبه برای کمک به پایداری شبکه سراسری برق کشور بیان کرد: نخستین واحد تولید بخار نیروگاه سیکل ترکیبی بعثت پس از رفع محدودیت‌های عملیاتی با ظرفیت کامل در مدار تولید قرار گرفت.

وی با بیان اینکه بهره‌برداری از بخش سیکل ترکیبی نیروگاه بعثت پارس جنوبی، صرفه‌جویی قابل‌توجهی در مصرف گاز برای تولید برق به دنبال خواهد داشت، اظهار کرد: به این ترتیب انرژی حرارتی ناشی از گازهای خروجی توربین‌های گازی نیروگاه متمرکز، بازیافت و در توربین‌های بخار بخش سیکل ترکیبی استفاده می‌شود.

مدیرعامل شرکت نفت و گاز پارس با اشاره به اینکه راندمان نیروگاه بعثت با راه‌اندازی کامل بخش سیکل ترکیبی افزایش می‌یابد، افزود: از ظرفیت تولید این واحد بخار برای تقویت شبکه سراسری برق کشور و در صورت نیاز، پشتیبانی از تأمین انرژی پالایشگاه‌های پارس جنوبی استفاده می‌شود.

دهقانی تصریح کرد: این طرح با بهره‌گیری حداکثری از توان متخصصان داخلی و استفاده از به‌روزترین تجهیزات، در زمینی به مساحت ۲۷ هکتار در نزدیکی شهر بیدخون شهرستان عسلویه احداث شده است تا ضمن تأمین انرژی الکتریکی هدف، از هدررفت انرژی حرارتی حاصل از سوخت توربین‌های گازی موجود جلوگیری کند.

استفاده از کالاهای داخلی در تعمیرات اساسی پالایشگاه نهم

مدیر پالایشگاه نهم مجتمع گاز پارس جنوبی، حمید خدری با بیان اینکه دوره نخست عملیات تعمیرات اساسی فاز A پالایشگاه نهم این مجتمع با موفقیت به پایان رسید، اظهار کرد: دوره نخست عملیات تعمیرات اساسی با پیاده‌سازی روش‌های نوین و استفاده ۱۰۰ درصدی از کالاهای ساخت تولیدکنندگان داخلی در بازه زمانی ۱۳ روزه با موفقیت انجام شد. مطابق برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده در تقویم تعمیرات سال ۱۴۰۴، دوره دوم عملیات تعمیرات اساسی نیز از ۱۶ اردیبهشت آغاز می‌شود.

وی درباره جزئیات دوره دوم گفت: این مرحله شامل تعمیرات اساسی در واحدهای ردیف گازی سوم و چهارم و انجام عملیات توتال شاتدان (Total Shutdown) در ردیف‌های گازی پنجم و ششم می‌شود.

مدیر پالایشگاه نهم مجتمع گاز پارس جنوبی با اشاره به مدت زمان پیش‌بینی شده برای عملیات تعمیرات اساسی دوره دوم پالایشگاه نهم بیان کرد: زمان اجرای عملیات تعمیرات اساسی این دوره ۵۳ روز است و در این بازه زمانی، فعالیت‌های فشرده‌ای با هدف ارتقای سطح ایمنی، افزایش بهره‌وری و بهبود عملکرد واحدها انجام می‌گیرد. این اقدام به‌منظور حفظ پایداری تولید، کاهش توقفات اضطراری و تحقق اهداف بلندمدت شرکت در زمینه بهره‌برداری بهینه از تأسیسات فرآیندی قرار دارد.

افزایش ۲۰۰ میلیون دلاری در آمد با تولید زودهنگام در سه میدان نفتی غرب

مجری «طرح توسعه میادین نفتی چشمه‌خوش، دالپری و پادار شرق» اعلام کرد: این سه میدان در سال گذشته میلادی موفق شدند به تعهدات تولید سالانه خود دست یافته و حتی از سقف برنامه‌ریزی‌شده فراتر روند؛ موفقیتی که به افزایش بیش از ۲۰۰ میلیون دلاری درآمد این پروژه منجر شد.

به گزارش زمان به نقل از شرکت مهندسی و توسعه نفت، مجید نجاریان در این باره اظهار کرد: بر اساس برنامه و بودجه مصوب کمیته مشترک مدیریت (JMC)، پیمانکار موظف بود در بازه زمانی ۱۲ ماهه سال ۲۰۲۴ میلادی به مقدار معینی از تولید تجمیعی نفت خام از این میادین دست یابد. وی با بیان اینکه با تلاش مستمر تیم‌های عملیاتی و همکاری مؤثر همه عوامل پروژه، این هدف‌گذاری پیش از موعد و در پایان یازدهمین ماه سال ۲۰۲۴ (آذر ۱۴۰۳) محقق شد، گفت: در دوازدهمین ماه، مقدار تولید از سقف تکالیف قراردادی عبور کرد و نزدیک به ۳ میلیون بشکه بیش از تعهدات تعیین‌شده به ثبت رسید. مجری «طرح توسعه میادین نفتی چشمه‌خوش، دالپری و پادار شرق» ادامه داد: این مقدار تولید مازاد، برای پروژه درآمدی بالغ بر ۲۰۰ میلیون دلار در قالب فروش نفت فراتر از تعهدات سالانه به همراه داشته است که تأثیر به‌سزایی در بهبود اقتصاد طرح خواهد داشت. نجاریان با اشاره به برنامه‌های آتی پروژه خاطرنشان کرد: در سال ۲۰۲۵ میلادی نیز دستیابی مجدد به رکورد تولیدی فراتر از تعهدات قراردادی در دستور کار قرار دارد و امیدواریم با این روند، ضمن جبران بخشی از کاهش‌های مقطعی در سال‌های اولیه، تولید تجمیعی طرح را در پایان دوره ۱۰ ساله به میزانی فراتر از سطح تکلیف‌شده برسانیم.

کارگران و مطالبات تل انبار شده؛

تقویت قدرت خرید کارگران یک ضرورت است

نماینده کارگران در شورای عالی کار با اشاره به اینکه امنیت شغلی، معیشت و تامین اجتماعی مهمترین مطالبه کارگران است، گفت: سالیان زیاد است که این سه مطالبه باقی مانده و درخواستمان رسیدگی به وضعیت کارگران است.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، محمدرضا تاجیک، نماینده کارگران در شورای عالی کار با اشاره به اینکه مهمترین دغدغه کارگران امنیت شغلی است، گفت: سال های زیادی است که این مسئله را پیگیری می کنیم اما به نتیجه نرسیدیم؛ درباره ماده ۷قانون کار بارها در شورای عالی کار آن را پیگیری کردیم .در سالهای گذشته این موضوع جمع بندی گردید و منتظر مصوبه مجلس هستیم و می بایست این موضوع از طریق وزارت تعاون و نمایندگان مجلس پیگیری و به نتیجه برسد. این موضوع بزرگترین معضل جامعه کارگری است. به دنبال این هستیم که مشکل کارگران را در کارهای دائم حل کنیم. رئیس مجمع نمایندگان کارگران استان تهران ادامه داد: در قراردادهای موقت انواع و اقسام سوء استفاده‌ها از کارگر صورت می‌گیرد که این ایراد فاحش و آسیب زننده در تبصره ۲ماده ۷است که فعالان حوزه کارگری توانستند آن را سامان بخشند، اما تبصره ۲در ماده هفت توسط مسئولان ذی ربط مورد توجه قرار نمی‌گیرد. درخواست حذف شرکت های واسطه از این ماده درخواست حذف شرکت های واسطه ای را داریم افزود:هر ساله در دیدار روز کارگر با رئیس جمهور این مسئله را مطرح کردیم اما مورد توجه قرار نگرفت. متأسفانه شرکت های منابع انسانی پیمانکاری را واسطه ای مشکل بزرگ در مسیر عقد قراردادهای کارگران با شرکت های بزرگ هستند. وی ادامه داد: بسیاری سودجو در شرکت های پیمانکاری وارد میدان می شوند و پولی به جیب می زنند و همیشه سهم کارگر مغفول می ماند.فقط حق کارگران ضایع می شود. بسیاری از شرکت های پیمانکاری با عدم پرداخت بیمه و عیدی و سنوات کارگران به مدل های مختلف؛ حق کارگران را پایمال می کنند. تاجیک ادامه داد:شرکت های پیمانکاری باید حذف شود و اگر قرار است شرکتی نیرویی جذب کند، نیروی کار باید مستقیم با همان شرکت قرارداد همکاری امضا کند. نیروهای پیمانکاری هیچ مزایایی دریافت نمی کنند. وی افزود: تخلف های زیادی در زمینه شرکت های پیمانکاری برای کارگران وجود دارد. از عدم بیمه کارگران تا عدم پرداخت عیدی و سنوات و... بنابراین ضرورت دارد که این شرکت ها جمع شود. یکی از ظلم هایی که به کارگران می شود مرتبط با شرکت های پیمانکاری است. در این شرکت ها کارگران زحمت می کشند، ولی واسطه گران یا پیمانکاران استفاده می کنند.

تاجیک گفت: موضوع امنیت شغلی و حذف پیمانکاری‌ها و قراردادهای موقت را بارها در دولت‌ها و مجالس گذشته پیگیری کردیم، اما متأسفانه مورد توجه قرار نگرفت. حذف پیمانکاری‌ها به خصوص در صنعت نفت که رانتهای گسترده‌ای در آن وجود دارد بسیار سخت است. اکنون نیز درخواست ما از مجلس و نمایندگانی که به عنوان وکیل مردم به بهارستان رفته‌اند و همچنین دولت پیگیری این موضوع است. وی با تأکید برکنترل تورم گفت: انتظار داریم دولت با کنترل تورم شرایط معیشتی کارگران را بهبود بخشد. در شورای عالی کار این درخواست بارها مطرح شد که دولت تورم را کنترل نماید تا قدرت خرید کارگران حفظ شود . مسئله تامین اجتماعی بدلیل ارایه خدمات در حال حاضر و در آینده نیز یکی از بزرگترین دغدغه های کارگران است .

تاجیک عنوان کرد: وقتی هزینه زندگی کارگر ۲۰ میلیون تومان و دستمزد ۹ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان است یک کارگر توان زندگی ندارد. قانون گذار کارفرما را مکلف کرده است که این نوع هزینه ها را تامین کنند ولی نه تنها این مسایل لحاظ نمی شود بلکه مساله تورم نیز در افزایش این حقوق و دستمزد به شکل کامل رعایت نمی شود. تاجیک با اشاره به ثابت ماندن حق مسکن طی چند سال اخیر گفت:تصمیم شورای برکنترل تورم گفت: انتظار داریم دولت با کنترل تورم شرایط معیشتی کارگران را بهبود بخشد. در شورای عالی کار این درخواست بارها مطرح شد که دولت تورم را کنترل نماید تا قدرت خرید کارگران حفظ شود . مسئله

چشم‌انداز ۱۰ میلیارد دلاری همکاری‌های ایران و آفریقا

وزیر صنعت، معدن و تجارت، در افتتاحیه سومین اجلاس همکاری‌های ایران و آفریقا از برنامه‌ریزی‌های کلان برای افزایش مبادلات تجاری به ۱۰میلیارد دلار در سال خبر داد و بر توسعه زیرساخت‌ها احداث شهرک‌های صنعتی، و راه‌اندازی خطوط حمل و نقل به آفریقا تأکید کرد.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، محمد اتابک، وزیر صنعت، معدن و تجارت، در افتتاحیه سومین اجلاس همکاری‌های ایران و آفریقا که با حضور مسعود پزشکیان رئیس‌جمهوری و محمدرضا عارف معاون اول رئیس‌جمهور برگزار شد، تأکید کرد: دوستی ایران و آفریقا یک پیوند دیرینه فرهنگی و تاریخی است که امروز به سرمایه‌ای ارزشمند تبدیل شده است.

وی با اشاره به روابط اقتصادی دیرینه دو طرف، سطح فعلی مبادلات تجاری را ناکافی دانست و افزود: حجم تجارت ایران با آفریقا اکنون تنها ۳ درصد از صادرات و ۱ درصد از واردات کشور را شامل می‌شود و به حدود ۸۰۰ میلیون دلار محدود است. اتابک در ادامه چشم‌انداز همکاری‌ها را با هدف افزایش مبادلات سالانه به بیش از ۱۰ میلیارد دلار، شامل کالا، خدمات، دانش فنی و زنجیره ارزش، عنوان کرد و گفت: برای رسیدن به این هدف، برنامه‌های کلانی در دست اجرا داریم.

وی در خصوص اقدامات برنامه‌ریزی شده افزود: توسعه زیرساخت‌ها، احداث شهرک‌های صنعتی و پالایشگاه‌ها، گسترش انرژی‌های نوین و کشت فرامرزمینی، راه‌اندازی خطوط کشتیرانی به جنوب و جنوب غرب آفریقا، تسهیل تبادلات بانکی و تدوین برنامه عملیاتی معادن استراتژیک آفریقا از جمله محورهای این برنامه‌ها هستند. همچنین، تخصیص ۲ میلیارد یورو تسهیلات از صندوق توسعه ملی و افزایش تعداد اتاق‌های بازرگانی مشترک از ۱۳ به ۲۰ مورد از دیگر اهداف کلان این طرح است. اتابک همچنین از تأسیس صندوق توسعه مشترک ایران و آفریقا خبر داد که هدف آن جذب ۲ میلیارد دلار سرمایه و پوشش ۷۵ درصدی بیمه‌ای برای کاهش ریسک‌های تجاری است. وی تأکید کرد که ایران آمادگی دارد تا توانمندی‌های فناورانه و نیروی متخصص خود را در اختیار کشورهای آفریقایی قرار دهد و بر ایجاد نمایشگاه‌های دائمی و مجازی ایران و آفریقا به منظور شناسایی نیازمندی‌های تولیدی و معدنی تأکید کرد. وزیر صمت در پایان گفت: سومین اجلاس ایران و آفریقا نقطه آغاز حرکت بزرگی در روابط دو طرف است و تلاش داریم با مشارکت دانشگاه‌ها، بخش خصوصی و تولیدکنندگان، عصر نوینی در همکاری‌های دوجانبه ایجاد کنیم.

بازنگری قوانین بانکی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است

رئیس مؤسسه عالی آموزش بانکداری با اشاره به روند تاریخی قوانین بانکی در ایران، بر لزوم بازنگری در قوانین موجود با توجه به تحولات اقتصادی و نیازهای جدید تأکید کرد.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، فرهاد حیدری، رئیس مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران، در همایش ملی حقوق بانکداری اظهار داشت: معیار فعالیت در حوزه‌ای باید قانون باشد. در حوزه بانکداری نیز، در قرن سیزدهم شمسی و حوالی سال‌های ۱۲۰۰، بانک‌های خارجی بدون چارچوب قانونی مشخص در ایران فعالیت می‌کردند تا اینکه با تصویب قانون تجارتی در مجلس پنجم مشروطه (۱۳۰۰ تا ۱۳۰۲)، فعالیت بانک‌ها قاعده‌مند شد. این قانون مبنای عمل بانک‌های ایرانی مانند بانک سپه و بانک ملی، که از سال ۱۳۰۶ به بعد تأسیس شدند، قرار گرفت.وی ادامه داد: تا این مقطع، نیازی به وجود نهاد ناظر احساس نمی‌شد، اما با تأسیس بانک مرکزی در دهه سال‌های ۱۳۳۸ و ۱۳۳۹ قوانین بانکی مبنی بر شورای پول و اعتبار به تصویب رسید، هرچند در عمل، برگزاری روزانه جلسات شورا ناکارآمد بود و همین امر باعث شد در سال ۱۳۵۱ قانون جدید پولی و بانکی با تعریف ارکان تازه‌ای همچون شورای پول و اعتبار و رئیس مجمع بانک مرکزی تدوین شود. حیدری با اشاره به تحولات پس از انقلاب اسلامی بیان کرد: در سال ۱۳۶۲ قانون عملیات بانکی بدون ربا به تصویب رسید و در دهه ۹۰ با احساس نیاز به بازنگری جدی، لوایح قانون بانکداری مرکزی و عملیات بانک‌های تجاری تدوین و سرانجام در دولت یازدهم تصویب شد.رئیس مؤسسه عالی آموزش بانکداری در ادامه به فرصت‌های ایجاد شده در قانون جدید اشاره کرد و گفت: کنترل تورم ساختاری از طریق ابزارهایی مانند عملیات بازار باز، جذب سرمایه، شفافیت در ذخایر ارزی، توسعه مشارکت بانکی و ایجاد بازار ثانویه بدهی از جمله مهم‌ترین فرصت‌های پیش‌بینی شده در این قانون است. وی همچنین کاهش ریسک سیستمی را یکی دیگر از اهداف این قانون دانست و یادآور شد: پس از سال‌ها تجربه فعالیت هزاران مؤسسه مالی و اعتباری غیرمجاز، در نهایت با تصمیمات سران قوا و تنفیذ مقام معظم رهبری، ساماندهی این نهادها صورت گرفت. حیدری در بخش دیگری از سخنانش درباره تهدیدهای پیش‌رو هشدار داد و گفت: افزایش سرمایه بانک‌ها یکی از چالش‌های جدی است. حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان منابع جدید نیاز به عدم تحقق این منابع می‌تواند تبعات نگران‌کننده‌ای بر اساس قانون جدید به همراه داشته باشد؛ موضوعی که در گزارش مرکز پژوهش‌های بانک مرکزی نیز بر آن تأکید شده است. وی تعارض احتمالی قانون جدید با بودجه دولت، محدودیت در استفراض از بانک مرکزی و کسری بودجه را نیز از دیگر چالش‌های مهم عنوان کرد و افزود: نبود سامانه یکپارچه نظارتی، امکان نظارت بهنگام بانک مرکزی بر بانک‌ها را محدود کرده است و برای ایجاد چنین سامانه‌ای دست‌کم به ۳۰۰ نیروی متخصص نیاز داریم که فعلا این کمبود محسوس است. حیدری همچنین درباره تشدید نظارت ارزی طبق ماده ۴۱ قانون هشدار داد و گفت: این مسئله می‌تواند خطر خروج سرمایه را در پی داشته باشد؛ تجربه‌ای که در سال ۲۰۲۲ در برخی کشورها مشاهده شده است. وی در پایان بر اهمیت توجه به تهدیدهای سایبری تأکید کرد و گفت: تمرکز اطلاعات بانکی در صورت نبود تدابیر کافی، می‌تواند بانک‌ها را در برابر حملات سایبری آسیب‌پذیر کند.

روند کاهشی قیمت تخم‌مرغ در بازار

یک استاد دانشگاه تهران با اشاره به اینکه قیمت تخم‌مرغ در حال حاضر شدیداً کاهش پیدا کرده و به نصف قیمت تمام شده رسیده گفت که دولت و اتحادیه‌ها باید تصمیم بگیرند که بخشی از تولید فارغ از قیمت داخل به صادرات تخصیص داده شود و تولیدات خود را با کیفیت مورد نظر کشورهای هدف فراهم کنیم.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، فرزاد طلاکش –دبیرکل فدراسیون طیور ایران و استاد دانشگاه تهران اظهار کرد: وزارت جهاد کشاورزی و اتحادیه مهین چند هفته‌ای است که به شدت دنبال این هستند که جلوی زیان شدید تولیدکننده را بگیرند؛ چون اگر این اتفاق نیفتد قطعاً در چند ماه آینده دچار بحران تولید خواهیم شد و ممکن است ایستگاه افزایش قیمت در حدی باشد که صدای اعتراض مصرف‌کننده را دربیاورد. وی با بیان اینکه کشورهای مختلف دنیا با شناسنامه‌دار کردن و بسته‌بندی‌کردن تخم‌مرغ جلوی نوسانات قیمتی را می‌گیرند، افزود: طبق آمار اصناف و وزارت بهداشت، بیش از ۳۶۰ هزار مرکز اعم از خواربارفروشی، تعاونی، فروشگاه زنجیره‌ای و سوپرمارکت تخم‌مرغ عرضه می‌کنند و متأسفانه تخم‌مرغ تنها کالایی است که در مغازه قیمت ندارد در صورتی‌که با شناسنامه‌دار و بسته‌بندی‌کردن می‌توان یک ثبات نسبی ایجاد کرد. دبیرکل فدراسیون طیور ایران گفت: اگر تخم‌مرغ در چرخه بسته‌بندی قرار گیرد علاوه بر اینکه باعث رقابت بین برندهای عرضه‌کننده در بازار می‌شود به ثبات نسبی در قیمت تولید و ثبات نسبی قیمت برای مصرف‌کننده نیز کمک خواهد کرد. طلاکش با اشاره به اینکه سهم صادرات تخم‌مرغ از کل تولیدات دنیا بیشتر از ۳ درصد نیست، اظهار کرد: تجارت تخم‌مرغ فقط با کشورهای همسایه صورت می‌گیرد؛ چون عمر ماندگاری این محصول کم است و پوسته نازکی دارد؛ لذا اگر قرار است کاری انجام شود روی صنایع تبدیلی و محصولات تخم‌مرغ متمرکز شود. وی از تولید و مصرف سالانه ۱۵۰ هزار تن انواع تخم ماکیان روستایی سخن گفت و افزود: اتحادیه میهن طی دو سال گذشته ۳۰۰ هزار تن صادرات تخم‌مرغ داشته که از محل این صادرات کسب درآمد کرده و این درآمد باید برای امروز این صنعت که نیازمند حمایت است هزینه شود. دبیرکل فدراسیون طیور ایران با تأکید بر اینکه تخم‌مرغ شناسنامه‌دار بسته‌بندی (با درج قیمت) جلوی نوسان قیمتی را خواهد گرفت بیان کرد: معمولاً ۲۵ درصد از تخم‌مرغ‌های تولیدی در هر کشور به مصرف صنایع غذایی و فرآورده‌های دیگر می‌رسد. در ادامه برنامه، دکتر حسین مهربانی بگانه –استاد دانشگاه تهران و کارشناس رسمی دادگستری در رشته دامپروری و دامپزشکی – گفت: ما بیش از ۱۶۰۰ تولیدکننده تخم‌مرغ در کشور داریم که سالانه یک میلیون و ۳۵۰ هزار تن تخم‌مرغ تولید کرده‌ند.وی میزان مصرف داخلی تخم‌مرغ را یک میلیون و ۲۰۰ هزار تن اعلام کرد و افزود: هیچ یک از این ۱۶۰۰ تولیدکننده نقش جدی در قیمت‌گذاری تخم‌مرغ ندارند؛ چون اثر تک‌تک آن‌ها در بازار ناچیز است. در واقع، ما با ۱۶۰۰ تولیدکننده تخم‌مرغ روبرو هستیم و بازار در حالت رقابت کامل است و هیچ یک از اینها سهمی در بازار ندارند که بتوانند قیمت تعیین کنند.استاد دانشگاه تهران تأکید کرد: در صنعت خرده‌مالکی، قیمت را نه مصرف‌کننده و نه تولیدکننده تعیین می‌کند، بلکه در تقاطع عرضه و تقاضاست که قیمت تعیین می‌شود؛ لذا صحبت از تعزیرات در بحث قیمت مرغ و تخم‌مرغ اساساً صحبت نامربوطی است.

سرمقاله

سیاست توسعه صنعتی؛ ضرورتی بیش از گذشته برای ایران

رضا موسایی

تولید و توسعه صنعتی جزو موضوعاتی است که هر ساله نه تنها از سوی مقام مقام معظم رهبری بلکه از سوی مسئولین و تولید کنندگان مختلف نیز مورد تاکید قرار گرفته است در همین زمینه یک کارشناس اقتصادی به لزوم سرمایه‌گذاری برای تولید در چارچوب استراتژی کلان پرداخت و عنوان کرد که صنعتی‌سازی، موتور محرکه رشد اقتصادی است و می‌تواند به کاهش وابستگی به منابع نفتی و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار کمک کند. مقام معظم رهبری در سال‌های اخیر نسبت به موضوع تولید و توسعه صنعتی توصیه‌های مختلفی را بیان فرموده‌اند؛ از نامگذاری عنوان سال‌های مختلف با محوریت تولید و پیشرفت تا بیانات مختلف در بین مسئولین و تولیدکنندگان مختلف. ایشان در بیانات خود صراحتاً نسبت به تهیه «سند نقشه راهبردی صنعتی کشور» تاکید کرده و بیان داشتند که «نقشه کلان راهبردی صنعت، خیلی چیز مهمی است و ما نیاز داریم به اینکه سندی تهیه بشود؛ در این زمینه باید سند نقشه راهبردی صنعتی کشور را تهیه کنید و این را تصویب کنید» این بیانات به عنوان نقطه عطف در فرآیند تدوین سندهای توسعه صنعتی ایران شناخته می‌شود.

نقش و اهمیت سیاست توسعه صنعتی در اسناد بالادستی

توسعه صنعتی، فراتر از صرفاً ایجاد کارخانه‌ها و خطوط تولید، به معنای تحول در ساختار اقتصادی، ارتقای کیفیت زندگی و افزایش قدرت رقابت‌پذیری در عرصه جهانی است. صنعتی‌سازی، موتور محرکه رشد اقتصادی است و می‌تواند به کاهش وابستگی به منابع نفتی، ایجاد ارزش افزوده، افزایش صادرات غیرنفتی و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار کمک کند. پیشرفت هر کشوری در گرو توجه به ابعاد و مؤلفه‌های گوناگون، از جمله نیازهای معنوی و روحانی و همچنین نیازهای مادی و تأمین امکانات زندگی مطلوب است. یکی از این ابعاد کلیدی، «توسعه صنعتی» است که به‌عنوان یکی از ارکان اساسی پیشرفت کشور محسوب می‌شود. تأکیدات مقام معظم رهبری بر تدوین نقشه راهبردی کلان صنعت، با محوریت افزایش رقابت‌پذیری و تقویت تولید داخلی از یک سو، و جلب مشارکت عمومی از سوی دیگر، تحقق توسعه صنعتی در ایران را به یک ضرورت ملی تبدیل کرده است (معاونت مطالعات اقتصادی، ۱۴۰۰). آن چنان که ذیل بند چهارم ماده ۱۰ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی تحت عنوان «برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید، و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه» مطرح می‌شود، در حال حاضر صرف نظر از درگیری اقتصاد ایران با مسئله تحریم‌ها در یک دهه اخیر، پرسش از نقش دولت در توسعه صنعتی و ترسیم نقشه راه آن، مسئله‌های حیاتی برای این اقتصاد محسوب می‌شود. همچنین، محدودیت منابع و فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری که در دوره کنونی تحریم گریبان‌گیر کشور شده است، اهمیت برخورداری از استراتژی یا نقشه راه در کشور را جدی‌تر می‌سازد. سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت که در تاریخ ۲۹ آذر ۱۳۹۱ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شد، هدف‌های کلیدی برای تقویت و توسعه بخش صنعتی کشور را تعیین کرده است. این سیاست‌ها به‌طور خاص بر افزایش سهم بخش صنعت در تولید داخلی و ارزش افزوده، ارتقاء توان رقابت‌پذیری صنعت ملی و بهره‌وری عوامل تولید تأکید دارند. از دیگر اهداف این سیاست‌ها، ارتقاء فناوری‌های صنعتی و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته، بهبود بهره‌وری نیروی کار و سرمایه، و حمایت از تحقیق و توسعه در صنایع است. علاوه بر این، تقویت صنایع کوچک و متوسط، ایجاد خوشه‌های صنعتی و تقویت همکاری‌های علمی و صنعتی داخلی و بین‌المللی از جمله اقدامات اساسی جهت تقویت بنگاه‌های اقتصادی و افزایش توان صادراتی کشور است. همچنین، با توجه به اهمیت آمایش سرزمینی، سیاست‌های مذکور به انسجام و تعادل منطقه‌ای نیز توجه ویژه‌ای دارند تا با ایجاد زیرساخت‌ها و مشوق‌های مناسب، توسعه صنعتی متوازن در سرتاسر کشور محقق شود.

مروری بر اسناد توسعه صنعتی در ایران

برای دستیابی به توسعه پایدار در بخش صنعت، معدن و تجارت، سیاست‌گذاری‌های کلان و تدوین برنامه‌های راهبردی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در طول سال‌های مختلف، اسناد قانونی و برنامه‌های متعددی به‌منظور بهبود ساختار صنعتی، ارتقاء فناوری، افزایش رقابت‌پذیری و توسعه پایدار این بخش تدوین و اجرایی شده‌اند. این برنامه‌ها بر اساس اولویت‌های اقتصادی کشور و در راستای افزایش بهره‌وری، ایجاد ارزش افزوده، توسعه صادرات، و تقویت صنایع راهبردی طراحی شده‌اند. جدول زیر مروری بر مهم‌ترین برنامه‌های راهبردی و اسناد الزام‌آور قانونی مرتبط با توسعه بخش صنعت، معدن و تجارت ایران ارائه می‌دهد.

موانع تحقق سیاست‌های صنعتی در ایران

یکی از چالش‌های اساسی در مسیر توسعه صنعتی جمهوری اسلامی ایران، وجود موانع ساختاری، نهادی و اجرایی است که اجرای سیاست‌های صنعتی را با مشکلات متعددی مواجه کرده است. این موانع شامل عدم انسجام در سیاست‌گذاری، چالش‌های حوزه سرمایه‌گذاری و تأمین مالی، ضعف در مدیریت دانش و تحقیق و توسعه، و محدودیت‌های ناشی از سیاست‌های تجاری و رقابت‌پذیری است. جدول زیر، مهم‌ترین موانع تحقق سیاست‌های صنعتی کشور را در دسته‌بندی‌های مختلف ارائه می‌دهد تا زمینه‌ای برای تحلیل دقیق‌تر و اصلاحات لازم در این حوزه فراهم شود.

جمع‌بندی و پیشنهادهای سیاستی

برای دستیابی به توسعه پایدار در بخش صنعت، ضروری است که دستگاه‌ها و نهادهای اجرایی به‌جای عملکرد جزیره‌ای، به سمت تصمیم‌گیری‌های کلان و فرابخشی حرکت کنند. نبود هماهنگی میان سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی، منجر به تداخل و ناکارآمدی در دستیابی به اهداف صنعتی شده است. اتحاد رویکردی جامع و کلان که تمامی بخش‌ها را به‌صورت یکپارچه در بر گیرد، می‌تواند از پراکندگی منابع و هدررفت تلاش‌ها جلوگیری کرده و به بهبود بهره‌وری و رقابت‌پذیری صنایع کمک کند. این هماهنگی باید در سطوح مختلف سیاست‌گذاری و اجرایی برقرار شود تا بتوان به اهداف توسعه صنعتی کشور دست یافت. یکی از مشکلات اساسی در ساختار تولیدی کشور، نبود انسجام میان زنجیره‌های کوچک تولیدی با زنجیره‌های بزرگ‌تر است. برای بهبود کارایی و افزایش توان رقابتی، لازم است زنجیره‌های کوچک‌تر به‌صورت منطقی در دل زنجیره‌های بزرگ‌تر جای گیرند. این پیوند ساختاری نه‌تنها بهره‌وری را افزایش می‌دهد، بلکه از هدررفت منابع و ایجاد گلوگاه‌های تولیدی جلوگیری می‌کند. ایجاد شبکه‌های منسجم تولیدی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کوچک در قالب زنجیره‌های گسترده‌تر، ضمن افزایش هماهنگی، زمینه‌ساز توسعه متوازن و پایدار خواهد بود. سرمایه‌گذاری در تولید باید به‌صورت هدفمند و استراتژیک انجام شود و صرفا به معنای حضور مستقیم مردم در فرآیند تولید یا ارائه تسهیلات بدون استراتژی نباشد. سیاست‌های تشویقی در زمینه سرمایه‌گذاری باید با در نظر گرفتن مزیت‌های رقابتی، ظرفیت‌های فناورانه و امکان‌سنجی‌های دقیق تدوین شوند. بهره‌گیری از تجربیات موفق جهانی و برنامه‌ریزی برای توسعه فناوری‌های نوین، می‌تواند بستر مناسبی برای افزایش تولید و بهره‌وری فراهم آورد. سرمایه‌گذاری‌های غیرهدفمند و بدون پشتوانه کارشناسی، نه‌تنها بهره‌وری را افزایش نمی‌دهد، بلکه می‌تواند موجب اتلاف منابع مالی و کاهش انگیزه سرمایه‌گذاران شود. توسعه زیرساخت‌های تولیدی و لجستیکی یکی از الزامات اصلی برای دستیابی به توسعه صنعتی پایدار است. بهبود دسترسی به انرژی پایدار، تجهیز واحدهای تولیدی به فناوری‌های نوین و تقویت شبکه‌های حمل‌ونقل و لجستیک، از جمله اقداماتی است که باید در اولویت برنامه‌ریزی‌ها قرار گیرد. تقویت این زیرساخت‌ها، ضمن کاهش هزینه‌های تولید، توان رقابت‌پذیری محصولات ایرانی را در بازارهای جهانی افزایش می‌دهد. همچنین، حمایت از صنایع دانش‌بنیان و فناوری‌محور که قادر به تولید محصولات با ارزش افزوده بالا هستند، نقش مهمی در بهبود اشتغال و ارتقای جایگاه ایران در زنجیره ارزش جهانی خواهد داشت.

Alborz.payam@gmail.com